

Nou disseny de l'espai al CRAI Biblioteca de Biologia de la Universitat de Barcelona

Font, Montserrat ; Bas, Blanca ; Borrero, Raquel

Universitat de Barcelona

CRAI Biblioteca de Biologia

Avda. Diagonal, 643, 08028. Barcelona

RESUM

L'Espai Europeu d'Educació Superior junt amb els canvis de les tecnologies de la informació, obliguen a adaptar espais i serveis amb l'objectiu de satisfer les noves necessitats de la comunitat universitària.

El CRAI Biblioteca de Biologia Universitat de Barcelona estudia, redissenya i reestructura els seus espais per donar resposta al nou escenari, creant espais més flexibles i multifuncionals, amortitzant i donant una major utilitat. Es detecten beneficis, barreres i actuacions futures.

The European Higher Education Area, together with the information technology changes, make it necessary to adapt spaces and services in order to meet the new needs of the university community.

The CRAI Biology Library of the University of Barcelona studies, redesigns and restructures its spaces to respond to the new scenario, creating more flexible and multifunctional spaces, amortizing and giving a greater utility. Benefits, barriers and future actions are detected.

PARAULES CLAU

CRAI Biblioteca de Biologia Universitat de Barcelona, Disseny d'Espais, Edificis, Biblioteca Universitària

CRAI Biology Library of the University of Barcelona, Design of Spaces, Buildings, University Library

INTRODUCCIÓ

El marc de l'Espai Europeu d'Educació Superior introdueix un nou mètode d'ensenyament a les universitats que transforma la manera en què s'adquireixen els coneixements i que trasllada l'aprenentatge també fora de les aules. Paral·lelament els canvis en les tecnologies de la informació modifiquen tots els àmbits de la gestió de les biblioteques.

Aquests dos factors obliguen a adaptar els espais i serveis amb l'objectiu de satisfer les noves necessitats de la comunitat universitària.

CANVI D'ESCENARI

L'usuari deixa de ser un consumidor passiu d'informació per generar també coneixement (Watson 2017). S'estableixen noves relacions acadèmiques que impliquen la necessitat d'ús de diferents espais; de silenci, de treball en grup, de consulta, informals, etc. i que ahora han de ser flexibles, connectats, funcionals i dinàmics.

Es reconeixen 5 elements que afecten els canvis dels espais bibliotecaris (González 2017):

1. Canvi de model d'aprenentatge.
2. Augment de la col·lecció digital.
3. Canvis en el comportament dels estudiants i professors en l'ús de la col·lecció impresa.
4. Desplaçament de la col·lecció impresa.
5. Crisi i falta d'inversió en biblioteques.

Les institucions prenen consciència d'aquests canvis i els incorporen als seus plans estratègics. Per exemple, REBIUN en el seu *III Plan Estratégico 2020* o el Centre de Recursos per l'Aprenentatge i la Investigació (CRAI) de la Universitat de Barcelona, en el pla estratègic *Acció2018*.

ESPAIS AL CRAI BIBLIOTECA DE BIOLOGIA

L'actual edifici del CRAI Biblioteca de Biologia es va inaugurar el 2008, ubicat en un lloc estratègic dins la facultat, consta de dues plantes amb llum natural, més un dipòsit. Ocupa 2.455 m² amb 4.080 m de prestatgeries amb accessos adaptats. Just al costat hi

ha una zona de descans amb màquines expenedores que acaben de cohesionar els espais.

En la seva construcció ja es tenia consciència del nou escenari i es van crear sales específiques: 5 de treball en grup, 2 d'ordinadors, 1 de fotocopiadores/impressores i 1 amb lupes i microscopis.

Durant el curs 2011-2012, es va detectar la necessitat d'una readaptació doncs la Biblioteca s'anava convertint en un punt de trobada neuràlgic des d'on s'impulsava l'aprenentatge col·lectiu, social i individual, el que Oldenburg (1999) defineix com a "tercer espai" un lloc diferent entre els espais purament acadèmics i els familiars.

Adaptació, estructuració i creació dels espais dins la Biblioteca

Entre el 2012 i 2017 es van dur a terme una sèrie d'actuacions:

1. Augment dels espais de treball en grup (imatge 1): de 5 a 11.

5 sales de treball amb capacitat d'entre 6 i 8 persones, connexions elèctriques, pissarra i TV amb cable HDMI.

6 noves taules de treball amb capacitat màxima de 5 persones. Donat el baix ús de la Sala de lupes i microscopis, es va redefinir l'espai mantenint una sola taula amb aquests aparells, i s'hi van incorporar 6 taules de treball en grup. Sala flexible amb mobiliari adaptable per a necessitats puntuals (reunions de professors, jornades acadèmiques, formacions, etc.).

Aquests espais són:

Tancats i integrats a la resta de la Biblioteca a través de parets de vidre.

Reservables. Durant el curs 2016-17 es van realitzar 7.123 préstecs i 3.974 reserves. L'ocupació mitjana per préstec va ser de 4 persones, per tant, en van fer ús 28.492.

En l'*Enquesta als Estudiants sobre Serveis, Activitats i Instal·lacions de la UB* (2016) van ser valorades amb un 3,13 sobre 4.

2. Creació d'una zona de taules individuals d'estudi (imatge 2): de 0 a 32 punts.

Projecte en etapes durant els anys 2015-17 que va ser possible gràcies al trasllat al dipòsit d'uns títols de revistes en paper que actualment estan subscrits en format digital. Es van guanyar 109 m2.

Ubicada en un espai de baixa circulació i protegida de la resta de la biblioteca per prestatges. S'aconsegueix un espai tranquil, amb il·luminació pròpia, connexions a la xarxa elèctrica i aïllament per mampares.

3. Augment d'ordinadors a les aules d'informàtica (imatge 3): 2 sales amb 20 i 18 ordinadors respectivament.

Ordinadors equipats amb el mateix programari que s'ofereix a les aules d'informàtica de la facultat. Una de les dues sales actua també com a aula de formació amb projector, pantalla i pissarra.

4. Electrificació i reestructuració de les taules tradicionals d'estudi (imatge 4):

Planta principal S1: amb 236 punts de lectura. De 90 connexions a la xarxa elèctrica a 237. Completament diàfana.

Planta S2 amb 76 punts de lectura. De 0 a 24 endolls.

5. Transformació del vestíbul:

Modificació de la zona de novetats.

Creació d'un espai d'exposició.

Tendències d'ús dels espais de la biblioteca

Per tal de conèixer el grau de satisfacció i detectar tendències, es va repartir un qüestionari (imatge 5) entre 200 usuaris durant el març i l'abril de 2018.

Es destaquen els següents resultats (imatge 6):

- Freqüència d'ús dels espais:

Utilitza els següents espais del CRAI Biblioteca de Biologia?	Més d'un cop a la setmana	Més d'un cop al mes	Més d'un cop a l'any	Mai	No Contestat
Taules tradicionals	52,50%	32,50%	14,50%	0,50%	0,00%
Sales/taules de treball en grup	12,50%	45,50%	36,50%	4,00%	1,50%
Taules individuals d'estudi	29,00%	31,00%	17,50%	21,00%	1,50%
Aules d'ordinador	14,50%	14,00%	37,50%	32,50%	1,50%

- En relació al nombre de punts de treball en els diferents espais, han respost afirmativament:

Consideres que el CRAI Biblioteca de Biologia ofereix suficients	SI
Taules tradicionals	90,00%
Sales/taules de treball en grup	41,50%
Taules individuals d'estudi	50,00%
Ordinadors a les aules	68,50%

- Pel que fa al grau de satisfacció dels usuaris sobre els espais, han respost afirmativament:

Valora el teu grau de satisfacció dels espais del CRAI Biblioteca de Biologia	Molt Satisfet	Satisfet
	36%	61,50%

Els resultats ens indiquen que els diferents espais són molt utilitzats i que caldria augmentar el nombre tant de les sales de treball en grup com de les taules individuals d'estudi.

BENEFICIS I BARRERES

Beneficis

- Millor adaptació als nous mètodes d'aprenentatge.
- Espais més flexibles i multifuncionals, amb diversificació de l'ús i amortització.
- Resposta a diferent tipologia d'usuaris amb diverses necessitats.
- Els espais silenciosos contribueixen a augmentar la concentració i l'estudi.
- Les sales afavoreixen la interacció acadèmica i la comunicació entre els usuaris.
- La Ubicació de la Biblioteca en un lloc estratègic dins la facultat, facilita l'afluència d'usuaris.

Barreres

- Econòmiques: reducció i congelació de pressupostos.
- Les característiques arquitectòniques de l'espai condicionen qualsevol actuació.
- Impossibilitat de tancament per a la realització d'obres.

FUTURES ACTUACIONS

Augmentar el nombre de sales de treball en grup, prioritzant-ne la creació per a grups nombrosos.

Ampliar la zona de taules individuals d'estudi.

Crear un nou espai que permeti una forma d'estudi més relaxada.

Consolidar les aliances que donen suport a activitats de la comunitat universitària.

CONCLUSIONS

Dins la societat del canvi les biblioteques han d'evolucionar, adequant els espais i serveis a les noves necessitats de la comunitat universitària.

El CRAI Biblioteca de Biologia n'ha sigut receptiu i ha redissenyat els seus espais tenint en compte el nou escenari on han incidit fonamentalment factors tecnològics i acadèmics. Aquesta contínua adaptació amb nous espais, flexibles, multifuncionals i dinàmics, incideix directament en l'augment de satisfacció dels usuaris que veuen cobertes les seves expectatives.

Aquesta experiència ha estat possible gràcies a la implicació de tot l'equip que ha treballat conjuntament i que ho ha viscut com un projecte engrescador i motivador. Continuarem afrontant el futur amb la mateixa il·lusió i responsabilitat, treballant per aconseguir la màxima qualitat i excel·lència.

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

Choy, Fatt C. i Goh, Su. N. (2016). A framework for planning academic library spaces. *Library Management*, 37(1/2), 13-28. doi: 10.1108/LM-01-2016-0001

De Jager, Karin. (2015). Place matters: undergraduate perceptions of the value of the library. *Performance Measurement and Metrics*, 16(3), 289-302. doi: 10.1108/PMM-08-2015-0021

Gallo-León, J. P. (coord.). (2013). *Prospectiva 2020: Las diez áreas que más van a cambiar en nuestras bibliotecas en los próximos años*. Recuperat de http://travesia.mcu.es/portaln/jspui/bitstream/10421/7460/1/Estudio_prospectiva_2020.pdf

González Fernández-Villavicencio, Nieves. (2017). Espacios físicos de la biblioteca universitaria en el nuevo ecosistema de aprendizaje. *Anuario Think EPI*, 1, 109-117. doi: 10.3145/thinkepi.2017.14

Head, Alison J. (2016). *Planning and designing academic library learning spaces: Expert perspectives of architects, librarians, and library consultants*. A project information literacy research report. Recuperat de <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED571288.pdf>

L'Espai Europeu d'Educació Superior (EEES). (2015). Generalitat de Catalunya, Universitats i Recerca. Recuperat de http://universitatsirecerca.gencat.cat/ca/01_secretaria_duniversitats_i_recerca/universitats_i_recerca_de_catalunya/relacions_europees_i_internacionals/comissio_europea/l_espai_europeu_d_educacio_superior/

Martínez, Didac. (2004). *El Centro de Recursos para el Aprendizaje CRAI: El nuevo modelo de biblioteca universitaria*. Recuperat de https://upcommons.upc.edu/bitstream/handle/2117/11982/didac_nuevomodelo.pdf

Oldenburg, Ray. (1999). *The great good place : cafés, coffee shops, bookstores, bars, hair salons, and other hangouts at the heart of a community*. Cambridge, Mass. : Da Capo Press.

REBIUN. (2011?). *III Plan estratégico de Rebiun 2020*. Recuperat de http://www.rebiun.org/quesrebiun/Documents/III_Plan%20Estrategico_REBIUN.pdf

Universitat de Barcelona. (2016). *Resultats de l'enquesta als estudiants sobre serveis, activitats i instal·lacions de la UB*. Recuperat de http://www.ub.edu/gtr/pdf/Enquesta_Serveis_UB_per_Centre_2016.pdf

Universitat de Barcelona. Centre de Recursos per a l'Aprenentatge i la Investigació. (2015). *Acció 2018: Pla estratègic del CRAI 2015-2018*. Recuperat de <http://crai.ub.edu/ca/coneix-el-crai/estrategia-qualitat/pla-estrategic>

Watson, Les. (2017). El disseny de la biblioteca universitària del segle XXI: idees i tendències. *BiD textos universitaris de biblioteconomia i documentació*, 38. Recuperat de <http://bid.ub.edu/pdf/38/ca/watson.pdf>

IMATGES

IMATGE 1

IMATGE 2

IMATGE 3

IMATGE 4

IMATGE 5

Enquesta anònima sobre els espais del CRAI Biblioteca de Biologia

1. Utilitzes els següents espais del CRAI Biblioteca de Biologia?

	Més d'un cop a la setmana	Més d'un cop al mes	Més d'un cop a l'any	Mai
Taules tradicionals				
Sales/taules de treball en grup				
Aules d'ordinador				
Taules de treball individual				

2. Reserves amb antelació les sales/taules de treball en grup?

Més d'un cop a la setmana	Més d'un cop al mes	Més d'un cop a l'any	Mai
☐	☐	☐	☐

3. Utilitzes els equips de les sales de treball en grup (pissarra, retoladors, pantalla, portàtils)?

Més d'un cop a la setmana	Més d'un cop al mes	Més d'un cop a l'any	Mai
☐	☐	☐	☐

4. Creus que el número de places per sala o taula és suficient?

Si	No	N/S
☐	☐	☐

5. Consideres que el CRAI Biblioteca de Biologia ofereix suficients:

	Si	No	N/S
Taules tradicionals			
Sales/taules de treball en grup			
Ordinadors a les aules			
Taules de treball individual			

6. Valora el teu grau de satisfacció dels espais del CRAI Biblioteca de Biologia

Molt satisfet	Satisfet	Poc satisfet	gens satisfet
☐	☐	☐	☐

7. Comentaris i suggeriments sobre els espais:

IMATGE 6

